

REGERINGSKANSLIET

Romaniasiaian neuvottelukunta

Delegationen för romska frågor

Suomi

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

Ju 2006:10

Romaniasiain neuvottelukunta

Romaniasiain neuvottelukunnan tehtävänä on Ruotsin kansainvälisten sitoumusten pohjalta suojella ja edistää romanien ihmisoikeuksia sekä jouduttaa romanien tilanteen parantamiseen tähtäävää työtä Ruotsissa. Tehtävän tavoitteena on puolustaa romanien oikeuksia sekä ehkäistä romanien sosiaalista ja poliittista marginalisoitumista. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii demokratialähtetillä Maria Leissner.

Neuvottelukunta käy dialogia romanien kanssa. Tätä varten on perustettu mm. viiteryhmä, jolla on edustajia koko Ruotsissa:

- Resande Romers Riksförbund
- Romska Kristna Socialdemokrater
- Romernas Riksförbund
- Riksförbundet Internationella Romska och Resande Kvinnocenter
- Center för romsk kulturutveckling
- Föreningen Resande Folkets Riksorganisation
- Romska Ungdomsförbundet
- Riksförbundet Romer i Europa
- Föreningen Lovara i Lund
- Resandefolkets Romanoa Riksförbund

Neuvottelukunta neuvottelee myös muiden asianosaisten kanssa, joita ovat mm. etnistä syrjintää vastustava asiamies (Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO), lapsiasiamies (Barnombudsmannen, BO), kouluvirasto (Skolverket), elävän historian foorumi

(Forum för levande historia), ihmisoikeuksien neuvottelukunta (Delegationen för mänskliga rättigheter), kielineuvosto (Språkrådet), sosiaalihuolto (Socialstyrelsen) sekä Ruotsin kunnat ja maakäräjät (Sveriges Kommuner och Landsting).

Neuvottelukunnan tehtävät:

- selvittää romanien tilannetta Ruotsissa kartoittamalla, koostamalla, analysoimalla ja raportoimalla alalta hankitut kokemukset ja tiedot
- tehdä ehdotuksia romanien elinehtojen parantamiseksi yhteiskunnassa
- edistää ja tukea romanien tilanteen parantamiseen tähtäviä kunnallisia hankkeita ja toimia
- tiedottaa ja levittää tietoa romaneista ja romanien tilanteesta Ruotsissa
- kannustaa tietojen ja kokemusten vaihtoon valtion viranomaisten ja kuntien välillä
- tutkia romaneille tarkoitettujen laitosten perustamisen tarvetta ja mahdollisuuksia
- osallistua romanasioita käsittelevään kansainväliseen yhteistyöhön

Neuvottelukunnan tehtävä on määräaikainen. Työn tuloksena on tarkoitus laatia hallitukselle joulukuussa 2009 esiteltävä selvitys, joka sisältää ehdotuksia romanien elinehtojen parantamiseksi. Neuvottelukunnan työ ei korvaa valtion viranomaisille, maakäräjille, kunnille, laitoksille ja järjestöille kuuluvia romanien tilanteen parantamiseen tähtäviä vastuualueita ja tehtäviä.

Tausta

Yhteiskunnassa esiintyy paljon romaneja vastustavaa ajattelua, ja romanit ja heidän kulttuurinsa tunnetaan huonosti. Romaneja syrjitään monilla eri alueilla, mm. koulutuksessa sekä työ- ja asuntomarkkinoilla. Kansainväliset elimet, kuten Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio (ECRI) ovat huomauttaneet, että Ruotsissa pitää parantaa romanien tilannetta ja ryhtyä toimiin rasismin ja syrjinnän vastustamiseksi. Ruotsissa mm. syrjintäasiamiehen (Diskrimineringsombudsmannen, DO) raportit ovat osoittaneet, että monet romanit on marginalisoitu useilla Ruotsin yhteiskunnan alueilla ja että tämä ulkopuolisuus on seurausta pitkäaikaisesta ja laajamittaisesta syrjinnästä.

Romanit – kansallinen vähemmistö ja monikansallinen kansa

Romanit ovat yksi Ruotsin viidestä tunnustetusta kansallisesta vähemmistöstä. Kaikki Ruotsin kansalliset vähemmistöt kuuluvat Ruotsin vähemmistöpolitiikan piiriin. Ruotsin vähemmistöpolitiikan tavoitteena on suojata kansallisia vähemmistöjä, vahvistaa heidän vaikutusmahdollisuuksiaan sekä antaa tarvittavaa tukea vähemmistökielten säilyttämiseksi. Vähemmistöpolitiikan tavoitteiden toteutumiseksi kaikkien kansallisten vähemmistöjen tarpeet ja edut on huomioitava koko maassa ja yhteiskunnan kaikilla tasoilla. Tämä koskee niin valtion viranomaisia kuin kuntia ja maakäräjiäkin.

Romanit ovat monikansallista väestöä, ja heitä on koko maailmassa arviolta noin 20 miljoonaa. IRU (International Romani Union) julisti vuonna 2000 romanit ei-alueelliseksi monikansalliseksi kansaksi. Runsaat kolmekymmentä vuotta aikaisemmin Lontoossa 1971 järjestetyssä romanien ensimmäisessä maailmankongressissa romanit valitsivat yhteisen kansallislaulun (*Gelem, gelem*) ja oman lipun.

Ruotsissa asuu noin 50 000 romaniana. Useiden maahanmuuttokausien tuloksena Ruotsissa on heterogeeninen romaniväestö, jonka kielessä, uskonnossa ja kulttuurissa on eroavuuksia. Yhteinen kieli é romani chib/romanés on sukua sanskritille ja koostuu noin 60

murteesta, joista Ruotsissa puhutaan arvion mukaan noin 20:tä. Murteet jaetaan valakialaisiin ja muihin kuin valakialaisiin murteisiin. Valakialaiset murteet kehittyivät Valakiaan ja Moldaviaan 1300–1800-luvuilla orjuutettujen romanien keskuudessa. Muut kuin valakialaiset murteet kehittyivät niiden ryhmien keskuudessa, jotka muuttivat muualle Eurooppaan 1400-luvulta lähtien tai jo sitä aikaisemmin. Ruotsin viranomaiset luokittelevat romanit viiteen ryhmään sen mukaan, missä maassa he ovat asuneet viime vuosikymmenien aikana. Ryhmät ovat: ruotsalaiset, suomalaiset, pohjoismaiden ulkopuoliset, vaeltajat ja vasta saapuneet.

Ruotsalaiset romanit

Puhuvat kelderashia, mutta jotkut myös lovaria ja tjuraria. Nämä romanit saapuivat Ruotsiin Venäjältä viime vuosisadanvaihteessa.

Suomalaiset romanit

Suomen romanit, kalét, saapuivat Ruotsiin 1500-luvulla, jolloin heidät karkotettiin valtion silloiseen itäosaan (Suomeen). Monet kalé-romanit muuttivat Ruotsiin 1960-luvulla pohjoismaisen passivapauden astuttua voimaan 1954.

Vaeltajat

Ruotsissa on arviolta noin 25 000 vaeltajaa. Jotkut kutsuvat itseään vaeltajiksi ja jotkut vaeltaja-

romaneiksi. Joidenkin lähteiden mukaan vaeltajat ovat Ruotsiin 1500-luvulla tulleiden ensimmäisten romanimaahanmuuttajien jälkeläisiä. Toisten mukaan he polveutuvat 1600-luvun saksalaisista ja ranskalaisista sotilaista, jotka tulivat silloisen kuninkaan mukana Ruotsiin.

Pohjoismaiden ulkopuoliset

Tässä ryhmässä on sekä valakian kieltä että muita kieliä puhuvia romaneja. Mukana ovat mm. monet Ruotsiin Puolasta 1960–1970-luvuilla tulleet lovarinkieliset romanit. Ruotsissa asuu myös muista maista tulleita romaneja, joiden puhumat murteet ovat mm. kelderari, romungri ja tjurari.

Vasta saapuneet

Vasta saapuneisiin romaneihin lasketaan ennen kaikkea entisestä Jugoslaviasta ja Kosovosta tulleet turvapaikkaa hakevat romanit ja pakolaiset (esim. arli ja gurbeti).

Romanijärjestöjä ja -seurakuntia on eri puolilla Ruotsia (ks. neuvottelukunnan kotisivu). Ruotsalaisia romaniedustajia on myös kansainvälisissä järjestöissä, joita ovat mm. European Roma and Travellers Forum (ERTF), International Romani Union (IRU), International Roma Women Network (IRWIN) ja Forum of European Roma Young People (FERYP).

Yhteystiedot

Postiosoite: 103 33 Stockholm

Käyntiosoite: Vasagatan 8–10

Puhelin (vaihte): +46 (8) 405 10 00

Maria Leissner, puheenjohtaja

Puhelin: +46 (8) 405 39 54

Sähköposti: maria.leissner@foreign.ministry.se

Ann-Marie Algemo, pääsihteeri

Puhelin: +46 (8) 405 30 75

Sähköposti: ann-marie.algemo@integration.ministry.se

Domino Kai, tutkimussihteeri

Puhelin: +46 (8) 405 30 53

Sähköposti: domino.kai@integration.ministry.se

Tiina Kiveliö, tutkimussihteeri

Puhelin: +46 (8) 405 24 38

Sähköposti: tiina.kiveliö@integration.ministry.se

Anna-Sofia Quensel, tutkimussihteeri

Puhelin: +46 (8) 405 11 92

Sähköposti: anna-sofia.quensel@integration.ministry.se

Lisätietoja

www.romadelegationen.se

Komiteadirektiivi, romaniasiain neuvottelukunta. Dir 2006:101

(Kommittédirektiv Delegationen för romska frågor Dir 2006:101)

Kansalliset vähemmistöt ja vähemmistökielet, hallituksen tiedote:

www.regeringen.se/sb/d/8127/a/85633;jsessionid=ab7EWDzg4fM5

Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puiteyleissopimus:

www.regeringen.se/sb/d/108/a/12830;jsessionid=aFd39XkAwOC9

Komiteadirektiivi, Euroopan neuvoston alueellisia kieliä ja vähemmistökieliä koskeva peruskirja. Dir 1995:84

(Kommittédirektiv Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk Dir 1995:84)